

УДК 339.972; 339.56

DOI: 10.33813/2224-1213.25.2021.3

Редзюк Євген Васильович

*кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник сектору міжнародних фінансових досліджень, ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України, м. Київ
redzyuk@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-5592-5121>*

РИНКОВА РОЗВИНЕНІСТЬ ЕКОНОМІК ЄС І УКРАЇНИ: АСИМЕТРІЯ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Мета статті полягає в розробці практичних і науково-методичних рекомендацій щодо покращення ринкової розвиненості України та зменшення дивергенції її економіки стосовно економіки ЄС. **Методологія дослідження** містить у собі: системно-структурні та порівняльні дослідження (для розуміння логіки функціонування сучасних ринкових інститутів в Україні та Європі); монографічний аналіз (при вивченні підходів щодо вдосконалення ринкової розвиненості економіки України); статистично-економічний аналіз (при здійсненні рейтингової оцінки стосовно економічних свобод і конкурентоспроможності української економіки). **Наукова новизна:** виявлено, що стан ринкової розвиненості української економіки є суттєво нижчим не тільки від країн ЄС і більшості країн СНД, але й багатьох країн світу. Причиною цього є низька ефективність судової і правоохоронної системи; слабкість та архаїчність державного регулювання підприємницького середовища; монополізація та олігархізація економіки, непрозорі підходи до приватизації активів в Україні; «чорний» і «сірий» ринок землі; порушення митних процедур й оформлень, які суттєво насичують контрафактом і контрабандним товаром ринки України. У країнах ЄС, навпаки, проводиться політика, яка сприяє захисту прав на активи й власність і цим стимулює появу робочих місць та економічне зростання за рахунок створення сприятливого клімату для бізнесу, а також орієнтує його на інновації та відповідні інфраструктурні фонди допомоги. **Висновки:** необхідна проактивна державна політика в становленні ефективних регулятивних інститутів України, в антикорупційних та економічних реформах, у зниженні рівня монополізації та олігархізації ринків; потрібні: приватизація, що стимулює інвестиції та інновації; перехід від екстенсивних методів господарювання до інтенсивних; вбудовування вітчизняної продукції в зовнішні ланцюжки доданої вартості; збільшення інвестицій у вітчизняну інфраструктуру; пріоритетність у розвитку малого та середнього бізнесу; системна спрямованість на підвищення продуктивності економіки; поява нових підприємств низьковуглецевої та екологічно сприятливої економіки.

Ключові слова: економіки ЄС і України, ринкова розвиненість, європейська економічна інтеграція, світова економіка.

Редзюк Евгений Васильевич

кандидат экономических наук, доцент, старший научный сотрудник сектора международных финансовых исследований, ГУ «Институт экономики и прогнозирования» НАН Украины, г. Киев

Рыночное развитие экономики ЕС И Украины: асимметрия и пути её преодоления

Целью статьи является разработка практических и научно-методических рекомендаций по улучшению рыночной развитости Украины и уменьшение дивергенции ее экономики по отношению к экономике ЕС. **Методология исследования** включает в себя: системно-структурные и сравнительные исследования (для понимания логики функционирования современных рыночных институтов в Украине и Европе); монографический анализ (при изучении подходов по совершенствованию рыночной развитости экономики Украины); статистически-экономический анализ (при осуществлении рейтинговой оценки в отношении экономических свобод и конкурентоспособности украинской экономики). **Научная новизна:** выявлено, что состояние рыночной развитости украинской экономики существенно ниже не только по сравнению со странами ЕС и многими странами СНГ, но отстает и от подавляющего большинства стран мира. Причиной этого является низкая эффективность судебной и правоохранительной системы; слабость и архаичность государственного регулирования предпринимательской среды; монополизация и олигархизация экономики, непрозрачные подходы к приватизации активов в Украине; «черный» и «серый» рынок земли; нарушение таможенных процедур и оформлений, которые существенно насыщают контрафактом и контрабандным товаром рынки Украины. В странах ЕС, наоборот, проводится политика, способствующая защите прав на активы и собственность, стимулирующая появление рабочих мест и экономический рост за счет создания благоприятного климата для бизнеса, а также ориентирующая его на инновации и соответствующие инфраструктурные фонды помощи. **Выводы:** необходима проактивная государственная политика в становлении эффективных регулирующих институтов Украины, в антикоррупционных и экономических реформах, в снижении уровня монополизации и олигархизации рынков; также стимулирующая инвестиции и инновации приватизация; переход от экстенсивных методов хозяйствования к интенсивным; встраивание отечественной продукции во внешние цепочки добавленной стоимости; увеличение инвестиций в отечественную инфраструктуру; приоритетность в развитии малого и среднего бизнеса; системная нацеленность на повышение производительности экономики; появление новых предприятий низкоуглеродистой и экологически благоприятной экономики.

Ключевые слова: экономики ЕС и Украины, рыночная развитость, европейская экономическая интеграция, мировая экономика.

Redzyuk Yevhen

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Senior Researcher international financial research sector, SI «Institute of Economics and Forecasting» of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

Market development of the economy of the eu and Ukraine: asymmetry and ways of overcoming it

The goal of this article is to develop practical, scientific and methodological recommendations to improve the market development of Ukraine and reduce the divergence of its economy in relation to the EU economy. **Research methodology** includes: system-structural and comparative studies (to understand the logic of the functioning of modern market institutions in Ukraine and Europe); monographic analysis (in the study of approaches to improve the market development of the Ukrainian economy); statistical and economic analysis (when carrying out a rating assessment in relation to economic freedoms and competitiveness of the Ukrainian

economy). **Scientific novelty:** it was revealed that the state of market development of the Ukrainian economy is significantly lower not only in comparison with the EU countries, many CIS countries, but also lags behind the overwhelming majority of countries in the world. The reason for this is the low efficiency of the judicial and law enforcement system; weakness and archaism of state regulation of the business environment; monopolization and oligarchization of the economy, non-transparent approaches to the privatization of assets in Ukraine; “Black” and “gray” land market; violation of customs procedures and registrations, which significantly saturate the markets of Ukraine with counterfeit and smuggled goods. In contrast, EU countries are pursuing policies that promote asset and property rights protection, stimulate job creation and economic growth by creating a business-friendly climate, as well as focusing on innovation and related infrastructure aid funds. **Conclusions:** a proactive state policy is needed in the formation of effective regulatory institutions in Ukraine, in anti-corruption and economic reforms, in reducing the level of monopolization and oligarchization of markets; also privatization stimulating investment and innovation; transition from extensive to intensive management methods; embedding of domestic products into external value chains; increasing investment in domestic infrastructure; priority in the development of small and medium-sized businesses; systemic focus on increasing the productivity of the economy; the emergence of new businesses in a low-carbon and environmentally friendly economy.

Key words: *economies of the EU and Ukraine, market development, European economic integration, world economy.*

Постановка проблеми. 2005 року Євросоюз офіційно визнав Україну державою з ринковою економікою. Із цього історичного моменту пройшло вже понад 15 років, за які вітчизняна економіка суттєво трансформувалась і набула притаманних їй специфічних ознак. Відзначимо, що розвиненіша ринкова економіка, то заможніші громадяни, вищий рівень життя людей, вони більш конкурентні та самодостатні. Розвинена ринкова економіка дає змогу адекватно реагувати на зовнішні (позитивні чи негативні) впливи. Тому стимулювання ринкових механізмів, їх становлення і стійкість є важливими чинниками соціально-економічного поступу. Дослідження ринкової розвиненості, стану цього процесу в Україні та ЄС є актуальним і необхідним для подальшої успішної євроінтеграції нашої країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми економічного розвитку України та держав ЄС вивчали такі науковці: О. Білорус, Т. Богдан, О. Борзенко, Т. Бурлай, В. Геєць, Т. Качка, В. Сіденко, А. Філіпенко, О. Шаров та ін. Їх дослідницький внесок є значним, але ринкову розвиненість України та країн ЄС детально ще не аналізували, тому ці напрацювання доповнять здобуток вітчизняної і закордонної науки.

Мета статті – дослідити стан ринкової розвиненості економік в Україні та країнах ЄС, з’ясувати особливості, відмінності з подальшим формуванням концепції подолання дивергенції між економіками України та ЄС в частині їх ринкової розвиненості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стан ринкової розвиненості України значною мірою залежить від рейтингу економічних свобод і розвитку відповідних інституцій, що забезпечують функціонування ринкової економіки. Так, 2021 року Україна піднялася на сім позицій і посіла 127 місце в рейтингу економічних свобод Economic Freedom Index 2021, який складає Heritage Foundation. За-

гальний показник економічної свободи України становить лише 56, бали зі 100 можливих, тому країна входить до категорії «переважно невільна». Це найгірший показник серед 45 країн Європи, і він нижчий від середнього показника як регіону, так і світу.

Сусідами по рейтингу України є Джибуті (1 місце), Нікарагуа (125-те) і Мавританія (128-ме), острови Сан-Томе й Принсіпі (129 місце). Індекс економічної свободи складається з 12 показників, що поділяють на чотири категорії: ефективність права, регуляторна ефективність, діяльність влади й відкритість ринків.

Наднизькі оцінки України зафіксовані в таких показниках: фінансова свобода (30 балів), інвестиційна свобода (35 балів) і судова ефективність (41,1 бал). Найбільш високі – податковий тягар (88,7 балів) і фіскальне здоров'я (87, балів).

Характеризуючи ефективність права, відзначимо, що хоча українські закони й регулюють право власності, через корумповані суди бізнес почуває себе в Україні невпевнено. Схильність судової системи до політичного тиску, корупції і хабарництва послаблює довіру суспільства до неї, що суттєво знижує ринковий потенціал України. Недостатня відкритість та ефективність ринків, а також напруженість у відносинах з Росією істотно звужують можливості для інвестицій в нашу державу.

Країнами-лідерами за рейтингом 2021 року [1] є: 1. Сінгапур (89,3 бали); 2. ова Зеландія (83,9 балів); 3. встралія (82,4 бали); 4. Швейцарія (81,9 балів); 5. Ірландія (81,4 бали); 6. Тайвань (78, балів); 7. Великобританія (78,4 бали); 8. стонія (78,2 бали); 9. Канада (77,9 балів); 10. Данія (77,8 балів). Країни, у яких домінує англосаксонське право й ліберальна ринкова економіка з мінімальним втручанням держави, перебувають на найвищих щаблях рейтингу.

Навіть такі країни, як Узбекистан (108 балів), Білорусь (95 балів), Росія (92 бали), Молдова (85 балів) суттєво обігнали Україну в цьому рейтингу [1].

В індексі глобальної конкурентоспроможності 2020 року Україна також посіла останні позиції – 55 місце із 63 країн рейтингу. На 51 місці Румунія, 50-му – Росія, 46-му – Туреччина, 42-му – Казахстан, 41-му – Латвія, 39-му – Польща, 33-му – Чехія, 31-му – Литва, 28-му – Естонія.

Лідерами в індексі глобальної конкурентоспроможності 202 року були здебільшого ті самі країни, що й у попередньому рейтингу. Так, 1 місце посів Сінгапур, 2-ге – Данія, 3-те – Швейцарія, 4-те – Нідерланди, 5-те – Гонконг, 6-те – Швеція, 7-ме – Норвегія, 8-ме – Канада [2].

Крім того, показники ВВП на душу населення станом на 2019–2020 роки в Україні перебували на рівні, трохи нижчому за Молдову, Вірменію та Грузію. Так, 2019 року номінальні показники ВВП на душу населення в Україні становили – 3 70 доларів США, а за паритетом купівельної спроможності (ПКС) – 12 800 доларів США. Щоб досягти показників сьогоднішньої Польщі (17 407 доларів, а за ПКС – 33 222 доларів), за підрахунками експертів, українській економіці знадобиться близько 50 років. На жаль, спостерігаємо

суттєве відставання підприємництва України від високорозвинених країн ЄС [3].

Порівняння України з іншими державами світу, зокрема з країнами Європи, свідчить про те, що нам ще не вдалося вибудувати сильні, самодостатні та незалежні підприємницькі інститути, що впевнено могли б конкурувати на внутрішньому і зовнішніх ринках та які б системно розвивали економіку України. Цьому на заваді, крім зазначеної вище судової та правоохоронної системи, стали, на наш погляд, слабкість й архаїчність державного регулювання підприємницького середовища, монополізація та олігархізація економіки, непрозорі підходи до приватизації активів в Україні, «чорний» і «сірий» ринок землі, порушення митних процедур, які насичують ринки України контрафактом і контрабандним товаром. Усі ці чинники разом суттєво пригнічують підприємницьку активність доброчесних вітчизняних підприємств і зменшують привабливість цієї сфери діяльності.

Порівняно з Україною в ЄС інша ситуація: деякі країни розвивають власну ринкову економіку вже понад п'ять століть, тому в Європі наявні фундаментальні основи та налагоджені механізми, що підтримують ці інститути професійно й злагоджено, а головне, на користь усього суспільству. Деякі країни ЄС усе ж таки характеризуються слабкістю державного управління і низькою якістю інститутів, тому вони мають покращити державне регулювання й поступово розвинути власні ринкові інститути та підприємницьке середовище. Загалом такі перешкоди впливають асиметрично на соціально-економічний зв'язок між країнами ЄС, а також свідчать про недостатню диверсифікацію деяких слабких економік країн ЄС.

Вказані вище негативні чинники економік деяких країн ЄС, особливо країн, що розвиваються (Болгарія, Боснія і Герцеговина, Албанія, Румунія та ін.), загалом негативно впливають на конкурентоспроможність європейської економіки щодо її основних конкурентів – США і Китаю. Роздробленість і національна ізолюваність економік 27 країн ЄС не дають можливості швидко та злагоджено реагувати на виклики глобалізації. Європейська комісія системно бореться із цими вадами, але все ж досягти динаміки своїх глобальних конкурентів не вдається. Так, акумулюються значні кошти для транскордонної співпраці, для спільних бізнесів між різними країнами ЄС, для розвитку інфраструктури, для побудови нової цифрової та низьковуглецевої економіки тощо. Крім того, впроваджуються уніфіковані норми для ринку праці, ринку капіталів та інвестицій, ринку трансфертів технологій тощо.

За останнє десятиліття на економічний розвиток Єврозони вплинула низка потрясінь, що спричинила економічну та політичну невизначеність. До них відносять: глобальну економічну та фінансову кризу, кризу суверенного боргу, уповільнення світової торгівлі й напруженість у банківському секторі, геополітичну нестабільність і торговельні війни між глобальними гравцями (США, Китай і ЄС), політичну нестабільність деяких великих держав-членів ЄС, голосування по Брекзиту, зміни в політиці нової адміністрації США. Крім того, суттєвим викликом для країн ЄС стала пандемія COVID-19.

Детермінантою зазначених вище процесів є слабкі основні економічні показники в країнах ЄС (незначний фактичний і потенційний попит, скорочення частки позикових коштів банків, домашніх господарств і корпоративного сектору). Невизначеність і її вплив на макроекономіку мають ключове значення для оцінки економічних перспектив у цих умовах. Однак при нинішній кон'юктурі низка широко використовуваних індикаторів невизначеності демонструє суперечливі сигнали. Наприклад, індикатор політичної невизначеності під час пандемії COVID-19 був рекордно високим, тоді як волатильність фінансового ринку залишалася низькою, що обумовлено оперативним реагуванням ЄЦБ на виклики пандемії COVID-19. Ця невизначеність, імовірно, призведе до скорочення інвестицій і споживання в умовах посткризового відновлення, посилення регулювання на рівні національних держав, а не наднаціональних органів управління ЄС.

Відзначимо, що ініційована тенденція щодо протекціоністських заходів у США для посилення власних підприємницьких структур, має прихильників і в Європі. Так, подібні кроки із захисту вітчизняного виробника застосовує не тільки Америка, але й Чехія. На початку 2021 року в Чехії нижня палата парламенту ухвалила закон, який передбачає, що з 2022 року 55 % продовольчих продуктів на полицях магазинів, площею понад 400 м², повинні бути чеськими. Через шість років відсоток чеських продуктів має зрости до 73 %. Тобто ліберальна ринкова економіка посилюється в кризу прагматичними протекціоністськими заходами державних органів влади, і цей тренд потрібно враховувати й Україні у її прагненнях розвинути вітчизняне підприємницьке середовище.

Крім того, загалом політика ЄС допомагає зробити промисловість і бізнес ЄС більш конкурентоспроможними, стимулює створення робочих місць та економічне зростання за рахунок забезпечення сприятливого для бізнесу середовища.

В умовах глобалізації та посилення конкуренції з боку країн, що розвиваються, довгострокове економічне процвітання Європи буде залежати від міцності її промислової бази, а не тільки від послуг і банків. Дослідження та інновації відіграють ключову роль у розробці технологій і виборі підходів, що забезпечать майбутнє виробництво в Європі.

Для сприяння конкурентоспроможності промисловості сформовано набір програм ЄС, який допомагає насамперед малим і середнім підприємствам (МСП) отримати доступ до фінансів і ринків, а також підтримує підприємництво, створення бізнесу, його інтернаціоналізацію і зростання.

ЄС працює над усуненням бар'єрів, що залишилися в торгівлі, і недопущенням появи нових, створюючи для бізнесу та споживача ринку ЄС сприятливий клімат, заснований на простих, прозорих і послідовних правилах. Також ЄС переглядає свою політику, щоб забезпечити сильну, диверсифіковану, ресурсоефективну та конкурентоспроможну промислову базу для вирішення проблем глобального ринку.

Відповідно до статті 173 Уговори про функціонування Європейського Союзу, ЄС поставив перед собою мету створити найкращі

умови для конкурентоспроможності. Для цього Європейська комісія заснувала Виконавче агентство для малих і середніх підприємств з метою управління низкою програм (EASME), які приносять користь малому бізнесу.

Основні завдання EASME:

- контролювати життєвий цикл проєктів (конкурси пропозицій, оцінка проєктів, переговори по контрактах і постійна взаємодія з бенефіціарами грантів), управляти ним;
- керувати виконанням програмних бюджетів.

EASME координує такі програми:

- COSME – програма ЄС з підвищення конкурентоспроможності підприємств: малих і середніх підприємств (МСП), включаючи Enterprise Europe Network (EEN) і Your Europe Business;

- частини Horizon 2020 року, рамкової програми ЄС з досліджень та інновацій, зокрема:

- частина II – промислове лідерство: інновації в МСП (включаючи Європейську службу підтримки IPR), схема сталого розвитку промисловості з низьким рівнем викидів вуглецю (SILC II) і частина лідерства в стимулюючих і промислових технологіях;

- частина III – соціальні проблеми: частина проблеми енергоефективності. Безпечна, чиста й ефективна енергія – заклики до внесення пропозицій щодо відходів, інновацій у галузі водних ресурсів і сталого постачання сировини в межах цього завдання. Дії із запобігання зміни клімату, довкілля, ефективність використання ресурсів і сировини, інструменти МСП;

- програма ЄС з питань довкілля та клімату (LIFE);

- частина Європейського фонду морського судноплавства і рибальства (EMFF);

- спадщина програми «Інтелектуальна енергія – Європа» та ініціативи «Екоінновації» [4].

Відзначимо, що наявні виклики як у Європі, так і в Україні суттєві. 202 року в регіоні значно знизилось споживання, інвестиції та зайнятість, що актуалізує впровадження антикризових заходів, які б системно й довгостроково підтримували підприємницький сектор, особливо ту його частку, що найбільше постраждала під час пандемії COVID-19. У цьому контексті ЄС інституційно краще підготовлений, ніж Україна, і робить ставку на інноваційне підприємництво з розвиненим інфраструктурним забезпеченням.

Знизити дивергентність між економіками України й державами ЄС можна за рахунок зростання продуктивності та використання трансфертів технологій. Лише системне зростання продуктивності економіки України забезпечить їй тривале процвітання в колі європейських країн. За такого підходу рівень ВВП у нашій країні буде збільшуватись, а заможність населення поступово зростатиме. Щоб досягти цього, Україні потрібні значні інвестиції в інфраструктуру, обладнання, технології, людський капітал тощо. Залучення перерахованих вище ресурсів має базуватись на певних перевагах, але теперішній стан регулювання бізнес-процесів в Україні поки не сприяє цьому.

9 листопада 2020 року було проведено опитування підприємців про стан інвестиційної діяльності в Україні. Понад 48 % закордонних інвесторів (за результатами моніторингу компанії Dragon Capital, Європейської бізнес-асоціації та Центру економічної стратегії) вважають, що інвестиційна привабливість України погіршується, 42 % не бачать змін і лише 9 % вказали на поліпшення. Головною перешкодою для інвестування в Україну вперше було визнано недовіру до судової системи. Корупція, лідер минулих років, уперше за п'ять років посіла друге місце. Монополізація ринків і захоплення влади олігархами опинилися на третьому місці в антирейтингу (рис. 1, 2).

Перешкоди іноземним інвестиціям: Всі респонденти

П1. Що, на вашу думку, найбільш суттєво перешкоджає іноземним інвестиціям в Україну?

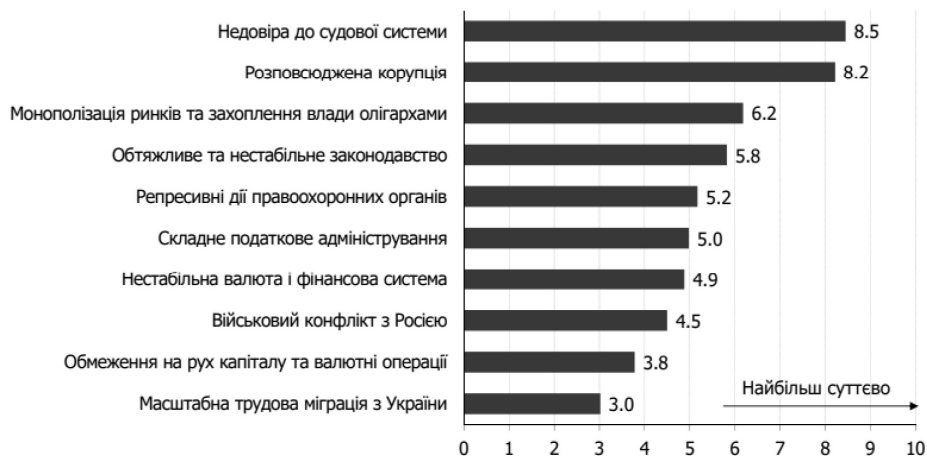

Рис. 1. Результати опитування про перешкоди для іноземних інвестицій в Україні

Зазначені в рис. 1 і 2 результати свідчать, що українська економіка не готова на сьогодні залучати значні інвестиції та поважати права іноземних вкладників. Ризики інвестування в українську економіку є значними, що потребує переосмислення наявних підходів до залучення інвестицій. Існують значні перешкоди й загрози для підприємницьких структур, які необхідно вирішувати для подальшої конвергентної співпраці з країнами ЄС.

Певною мірою для виправлення цієї критичної ситуації 10 лютого 2021 року Президент України В. Зеленський підписав Закон «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні». Цей документ визначає новий для України підхід до державної підтримки інвестицій через запровадження системи податкових і митних пільг, земельних та інфраструктурних стимулів обсягом до 30 % інвестиційного проекту. Приписи Закону будуть запроваджені з моменту схвалення Кабінетом Міністрів України процедур розгляду інвестиційної заявки. Закон передбачає надання державної підтримки українським та іноземним інвесторам із загаль-

ною сумою інвестицій від 20 млн євро. Зокрема, визначено можливість отримання податкових пільг, забезпечення інвестиційних проєктів об'єктами суміжної інфраструктури, надання переважного права землекористування земельними ділянками державної або комунальної власності для реалізації інвестиційних проєктів, закріплення гарантій інвестора через укладення прямого договору з урядом України. Згідно з документом, підтримку надаватимуть підприємствам, які працюють у переробній промисловості, транспортній галузі, освіті, науковій і науково-технічній галузях; охороні здоров'я, мистецтві, культурі, спорті, туризмі та курортно-рекреаційній сфері [6].

Позитивний вплив на інвестиційний клімат: Всі респонденти

ПЗ. Які потенційні кроки української влади максимально позитивно вплинули б на ваші інвестиційні та бізнес-рішення?

Рис. 2. Результати опитування про чинники, що позитивно впливають на інвестиційний клімат в Україні [5]

Очевидним є те, що цих заходів для ринкової розвиненості економіки України замало. Наявна примітивна торговельно-посередницька й сировинно-аграрна модель економіки України потребує змін, а саме: підвищення рівня переробки, продуктивності й організації праці, а також зниження рівня корупції і монопольно-олігархічних впливів (удосконалення реформи судів, правоохоронної системи, земельних відносин; адекватне політичне втручання в економічні процеси тощо). При реалізації цих завдань в Україні суттєво зросте довіра до державних інститутів, що, на наш погляд, покращить рівень інвестування і трансферу технологій у вітчизняну економіку [7–9].

Висновки. Отже, відзначимо: ґрунтовний аналіз ринкової розвиненості засвідчив несформованість вітчизняних підприємницьких структур, їх слабкість, низьку інноваційну орієнтованість, неготов-

ність нашої країни до зовнішніх викликів, що створює додаткові ризики для подальшої дивергенції української економіки з економіками країн ЄС. До того ж європейські держави на теперішній час цілеспрямовано прагнуть за допомогою інноваційних підходів відновити постраждалу від пандемічних обмежень економіку й активно функціонувати надалі. На наш погляд, у таких умовах українська економіка має формуватися як конкурентоспроможна економічна система з інвестиційно-інноваційною моделлю розвитку. Проактивна державна політика в становленні ефективних регулятивних інституцій, в антикорупційних й економічних реформах, у зниженні рівня монополізації та олігархізації ринків, у відділенні бізнесу від влади та її неупередженості – саме такі заходи спроможні подолати відставання економіки України від ЄС. Також необхідні: приватизація, що стимулює інвестиції та інновації; перехід від екстенсивних методів господарювання до інтенсивних; вбудовування вітчизняної продукції в зовнішні ланцюжки доданої вартості; збільшення інвестицій у вітчизняну інфраструктуру; пріоритетність у розвитку малого та середнього бізнесу; системна націленість на підвищення продуктивності економіки; поява нових підприємств низьковуглецевої і екологічно сприятливої економіки тощо.

Список використаних джерел

1. 2021 The Index of Economic Freedom (2021) / The Heritage Foundation. URL: <https://www.heritage.org/index/ranking> (дата звернення: 15.05.2021).
2. Institute of Management Development : The IMD World Competitiveness Yearbook 2020. URL: <https://gtmarket.ru/ratings/imd-world-competitiveness-ranking> (дата звернення: 10.04.2021).
3. фіційний сайт Державної служби статистики України (2021) / Валовий внутрішній продукт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.05.2021).
4. EU Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises / The European Commission (2021) URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legisum%3A0102_9 (дата звернення: 14.02.2021).
5. Інвестиційна привлекательність України падає. Що мешає інвесторам: опрос. *Ліга. Бізнес*. 09.11.2020. URL: <https://biz.liga.net/ekonomika/all/novosti/investitsionnaya-privlekatelnost-ukrainy-padaet-cto-meshaet-investoram-opros> (дата звернення: 11.03.2021).
6. Президент підписав закон щодо державної підтримки інвестиційних проєктів зі значними інвестиціями (2021) / Офіційне інтернет-представництво Офісу Президента України. 10.02.2021 URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-shodo-derzhavnoyi-pidtrimki-investi-66453> (дата звернення: 05.04.2021).
7. Редзюк Є. В. лобальний інноваційно-інвестиційний розвиток і місце України в цьому процесі. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку* : науково-практичний журнал. 2017. № 11. Київ : Міленіум, 2017. С. 27–35.
8. Редзюк Є. В. Шляхи покращення інтеграції ринку цінних паперів України до світових фінансово-інвестиційних процесів. *Економіст* / Інститут економіки та прогнозування НАН України. 2014. № 7 (333). С. 21–25.
9. Редзюк Е. В. Особенности и последствия кризисных явлений пандемии COVID-19 на мировую экономическую активность. *Экономика. XXI век* :

международный журнал / Тбилисский государственный университет им. Ивана Джавахишвили, Институт экономики им. Паата Гугушвили. Тбилиси. 03–04.07.2020. –108.

References

1. *2021 The Index of Economic Freedom*. (2021) The Heritage Foundation. Available at: <https://www.heritage.org/index/ranking> (accessed 15 May 2021).
2. *Institute of Management Development : The IMD World Competitiveness Yearbook* (2020). Available at: <https://gtmarket.ru/ratings/imd-world-competitiveness-ranking> (accessed 10 April 2021).
3. *Ofitsijnij sait Derzhavnoj sluzhbi statistiki Ukraini* (2021) Valovii vnutrishnii produkt. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 10 May 2021) (in Ukrainian).
4. *EU Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises* (2021). The European Commission. Available at: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=legissum%3A0102_9 (accessed 14 February 2021).
5. Investitsionnaya privlekatelnost Ukrainy padaet. Chto meshaet investoram: opros. (2020) *Liga. Biznes*, 09.11.2020. Available at: <https://biz.liga.net/ekonomika/all/novosti/investitsionnaya-privlekatelnost-ukrainy-padaet-chto-meshaet-investoram-opros> (accessed 11 February 2021) (in Russian).
6. *Prezident pidpisav zakon shchodo derzhavnoi pidtrimki investitsiinih proektiv zi znachnimi investitsiyami* (2021). Ofitsiine internet-predstavnitstvo Ofisu Prezidenta Ukraini, 10.02.2021. Available at: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-pidpisav-zakon-shodo-derzhavnoyi-pidtrimki-investi-66453> (accessed 05 April 2021) (in Ukrainian).
7. Redzyuk Y. V. (2017) Globalnij innovatsiino-investitsiiniy rozvitok i miste Ukraini v tsumu protsesi. *Problemi innovatsiino-investitsiinogo rozvitku* : Naukovo-praktichnij zhurnal, № 11, Kyiv : Milenium, pp. 27–35 (in Ukrainian).
8. Redzyuk Y. V. (2014) Shlyakhi pokrashchennya integratsii rinku tsinnikh paperiv Ukraini do svitovikh finansovo-investitsiinih protsesiv. *Ekonomist* : zhurnal. Institut ekonomiki ta prognozuvannya NAN Ukraini, № 7 (333), pp. 2 – 25 (in Ukrainian).
9. Redzyuk Y. V. (2020) Osobennosti i posledstviya krizisnykh yavlenii pandemii COVID-19 na mirovuyu ehkonomicheskuyu aktivnost'. *Ekonomika. XXI vek* : mezhdunarodnyi zhurnal. Tbilisskii Gosudarstvennyi Universitet im. Ivaneh Dzhavakhishvili, Institut Ehkonomiki im. Paata Gugushivili. Tbilisi, 03–04.07.2020, pp. 102–108 (in Russian).